herpy

AGAMY

Agama wodna

Physignathus cocincinus

Physignathus cocincinus to duża, zielona, półwodna agama z zalesionych cieków wodnych Azji Południowo-Wschodniej. Osiąga do ok. 90 cm długości, z czego ponad dwie trzecie przypada na ogon. Gatunek jest aktywny w dzień, wspina się i nurkuje, a do utrzymania wymaga bardzo dużego, wysokiego i wilgotnego terrarium z głęboką częścią wodną, silnym UVB i ciepłym miejscem do wygrzewania. Znaczna część zwierząt w handlu pochodzi z odłowu.

Rodzina: Agamidae Nazwa angielska: Chinese Water Dragon Dawna nazwa: *Dilophyrus mentager*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**70-90 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**250-600 g**
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i półwodny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**180 × 90 × 180 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**35-40 °C**
Temperatura w nocy	**21-24 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Część wodna** głębokość 15-30 cm
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, rośliny i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**5-18 jaj**
Inkubacja	**60-75 dni** przy 29-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Physignathus cocincinus to masywna, bocznie spłaszczona jaszczurka o długich, umięśnionych kończynach i pięciu ostrych pazurach na każdej stopie. Ogon jest bardzo długi i stanowi ponad 70 % całkowitej długości. Samce osiągają do ok. 90 cm i ważą do ok. 600 g, natomiast samice są mniejsze i ważą najwyżej ok. 250 g.

Podstawowa barwa jest intensywnie zielona, często z turkusowym lub niebieskim odcieniem. Ogon jest obrączkowany na zielono i brązowo. Młode zwierzęta mają skośne zielone lub turkusowe pręgi, które z wiekiem bledną. Zestresowane osobniki stają się brązowe lub szarawe. Samiec ma wysoki, łukowaty grzebień karkowy, niższy grzebień u nasady ogona, dużą, trójkątną głowę i nabrzmiałe policzki z jasnymi, guzowatymi łuskami, a jego gardło jest żółte, pomarańczowe, niebieskie lub różowe. Samica ma mniejszą głowę, niższy grzebień i jasne gardło. Pory udowe samca są wyraźne; u samicy są to jedynie słabo zaznaczone zagłębienia.

Rodzaj *Physignathus* obejmuje obecnie tylko ten jeden gatunek. *Intellagama lesueurii* była dawniej zaliczana do tego samego rodzaju, ponieważ oba gatunki są do siebie bardzo podobne pod względem budowy i trybu życia. Nazwa cocincinus to zlatynizowana forma nazwy Kochinchina, dawnego określenia południowego Wietnamu.

Gatunek jest popularny, ale niełatwy w utrzymaniu. Znaczna część eksportowanych zwierząt pochodzi z odłowu i często przybywają one zestresowane, wychudzone i z urazami pyska. Zdecydowanie lepiej wybierać zwierzęta z europejskich hodowli.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Physignathus cocincinus występuje w południowych Chinach (Guangdong, Guangxi i Junnan) oraz w kontynentalnej części Azji Południowo-Wschodniej: w Wietnamie, Laosie, Kambodży i wschodniej Tajlandii. Występowanie w Mjanmie nie zostało potwierdzone.

Gatunek został zawleczony do Hongkongu i na Tajwan, prawdopodobnie wraz z wypuszczonymi zwierzętami domowymi, i ma tam rozmnażające się populacje. Nie należą one do naturalnego zasięgu. Na dużej części naturalnego obszaru występowania populacje w ostatnich dziesięcioleciach silnie zmalały z powodu polowań dla mięsa, odłowu na potrzeby handlu zwierzętami i utraty lasów wzdłuż cieków wodnych.

> **Naturalny zasięg:** Chiny, Wietnam, Laos, Kambodża i Tajlandia.

ŚRODOWISKO

Physignathus cocincinus zamieszkuje gęste, wiecznie zielone lasy wzdłuż słodkowodnych cieków w wilgotnym klimacie o łagodnych porach roku. Spotyka się ją od ok. 50 do ok. 820 m n.p.m., ale powyżej ok. 270 m staje się znacznie rzadsza. Wilgotność powietrza wynosi zwykle 40-80 %, a temperatura 27-32 °C.

Zwierzęta są aktywne w dzień i szukają pożywienia na niewielkich terytoriach rano i w południe. Noc spędzają na gałęziach zwisających nad wodą, a wygrzewają się na kamieniach i gałęziach. Niepokojone skaczą do wody i odpływają albo pozostają pod wodą nawet do półtorej godziny. Samce bronią terytoriów i są bardzo agresywne wobec innych samców.

W naturze pokarm składa się głównie z drobnych bezkręgowców, takich jak termity, mrówki, szarańczaki, świerszcze, dżdżownice, pająki i ślimaki, uzupełnianych larwami owadów, małymi kręgowcami i niewielką ilością materiału roślinnego.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Hodowla

TERRARIUM

Pojedyncze dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 180 × 90 × 180 cm (długość × szerokość × wysokość). Gatunek jest duży i ruchliwy, wspina się i pływa, a w mniejszym terrarium się stresuje i robi sobie krzywdę. Tak duże terrarium zwykle trzeba zbudować na zamówienie.

Szkło to zły wybór. Zwierzęta nie postrzegają szkła jako przeszkody, wpadają na nie i ocierają pysk o szybę, a urazy mogą prowadzić do infekcji, zapalenia jamy ustnej i utraty kości szczęki. Wybierz pełne ścianki z drewna lub płyty oraz wentylację u góry i u dołu, a ewentualne szklane powierzchnie zasłoń w dolnej części, żeby zwierzę nie widziało przez nie na zewnątrz.

Terrarium musi mieć głęboką część wodną (patrz niżej), wiele stabilnych gałęzi na różnych wysokościach i pod różnymi kątami, szerokie miejsce do wygrzewania wysoko w górze oraz mnóstwo liści, w których zwierzę może się schować. Używaj wytrzymałych roślin, np. *Epipremnum* i *Ficus*, albo roślin sztucznych; żywe rośliny często zostają zdeptane.

Podłoże powinno dobrze trzymać wilgoć i być miękkie: ziemia bez nawozu lub włókno kokosowe z warstwą liści na wierzchu. Warstwa powinna mieć co najmniej 10 cm głębokości, a całe podłoże wymieniaj co 3-4 miesiące. Odchody usuwaj codziennie.

Młode mogą przez krótki czas mieszkać w mniejszym terrarium, ale szybko rosną, więc przenieś je z odpowiednim wyprzedzeniem.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Miejsce do wygrzewania powinno mieć 35-40 °C, mierzone cyfrowym termometrem bezpośrednio na gałęzi. Młode potrzebują miejsca do wygrzewania w dolnej części tego zakresu. Powietrze w chłodniejszej części terrarium powinno mieć 25-28 °C. Stosuj halogeny lub żarówki grzewcze nad gałęzią i osłoń je siatką, żeby zwierzę się nie poparzyło. Nie wolno używać grzejących kamieni.

W nocy wyłącza się całe oświetlenie, ale temperatura nie może spaść poniżej 21 °C. Zimne noce sprawiają, że zwierzęta stają się ospałe, słabo jedzą i są bardziej narażone na infekcje dróg oddechowych. Jeśli w pomieszczeniu jest zimno, użyj niewydzielającego światła panelu grzewczego lub promiennika ceramicznego sterowanego termostatem.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-80 %, najwyższa rano (ok. 75-80 %) i niższa wieczorem (ok. 50-60 %). Osiąga się to 1-2 zraszaniami dziennie lub automatycznym systemem zraszającym, wilgotnym podłożem i dużą częścią wodną. Mierz wilgotność cyfrowym higrometrem umieszczonym w środku terrarium.

Zwierzęta piją z części wodnej oraz krople z liści i ścian. Ważna jest dobra wentylacja, żeby wilgoć nie zalegała.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Część wodna musi być na tyle duża, żeby zwierzę mogło nurkować i pływać: co najmniej 15 cm głębokości, najlepiej więcej, i powinna zajmować od jednej trzeciej do połowy powierzchni dna. Gatunek potrafi długo przebywać pod wodą i czasem śpi w wodzie. Zadbaj o to, żeby zwierzę mogło łatwo wyjść, np. po kamieniach lub pochylni.

Zwierzęta często załatwiają się do wody, więc trzeba ją wymieniać co najmniej raz w tygodniu, a częściej, gdy jest brudna. Przed ponownym napełnieniem wyszoruj część wodną środkiem dezynfekującym bezpiecznym dla zwierząt. Pompa z wężem ułatwia pracę. Woda może mieć temperaturę pokojową.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje silnego UVB odpowiadającego strefie Fergusona 3. Używaj świetlówki T5 HO 10-12 % UVB w oprawie z odbłyśnikiem, po tej samej stronie co lampy grzewcze. Jeśli świetlówka znajduje się nad siatką, gałąź do wygrzewania powinna być ok. 30 cm pod nią; jeśli jest zamontowana wewnątrz terrarium, ok. 45-50 cm pod nią. Wymieniaj świetlówkę co 6-12 miesięcy.

Dodatkowa lampa o widmie dziennym (ok. 6500 K) daje więcej światła i pomaga roślinom. Światło pali się ok. 11 godzin dziennie zimą i ok. 13 godzin latem, a w nocy jest całkowicie wyłączane. Lampy do roślin nie emitują UVB.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Physignathus cocincinus jest wszystkożerna, ale żywi się głównie owadami. Młode zwierzęta jedzą prawie wyłącznie owady, a z wiekiem w diecie pojawia się więcej roślin.

- Młode poniżej 3 miesięcy: małe świerszcze codziennie.
- Młode zwierzęta poniżej ok. 40 cm: owady i sałata co drugi dzień.
- Dorosłe: owady co 3-5 dni i sałata codziennie.

Podawaj tyle owadów, ile zwierzę zje w ciągu około 5 minut. Stosuj świerszcze, szarańczę, karaczany (np. karaczany dubia), larwy jedwabnika, dżdżownice, larwy zawisaka tytoniowca i drewnojada oraz ślimaki z hodowli. Noworodki myszy, ryby żyworodne i owoce to okazjonalne przysmaki. Zielenina to np. liście gorczycy, jarmuż, mniszek, rukola, pak choi i liście opuncji.

Gatunek jest bardzo aktywny i ma trudności z utrzymaniem wagi, więc pokarm musi być obfity i urozmaicony. Owady przed podaniem powinny być dobrze odżywione. Lekko oprószaj je preparatem wapniowym z witaminami; nic się nie stanie, jeśli raz to pominiesz.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Physignathus cocincinus jest płochliwa i wrażliwa na stres, zwłaszcza zwierzęta z odłowu. Pozwól nowemu zwierzęciu się zaaklimatyzować bez brania na ręce, a potem zacznij podawać pokarm pęsetą, żeby samo do ciebie podchodziło. Nigdy nie chwytaj od góry; podnoś zwierzę od spodu i podtrzymuj jak największą część ciała. Pazury są ostre, więc rękawice się przydają.

Większość zwierząt woli mieć spokój, ale niektóre przyzwyczajają się do kontaktu. Zagrożone zwierzęta uderzają ogonem lub uciekają i mogą gryźć.

Samce trzeba trzymać osobno. Samiec i samica mogą mieszkać razem, ale samice również bywają agresywne, zwłaszcza podczas karmienia. Zwierzę, które nie je lub się nie wygrzewa, jest często tłamszone przez inne. Kilka zwierząt wymaga znacznie większego terrarium z kilkoma miejscami do wygrzewania, dla trio co najmniej 180 × 180 cm powierzchni dna. Trzymanie pojedynczo jest najbezpieczniejsze.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec ma większą głowę, okazalszy grzebień karkowy i nabrzmiałe policzki z jasnymi, guzowatymi łuskami, natomiast samica jest smuklejsza i ma mniejszy grzebień. Płeć można rozpoznać u półdorosłych zwierząt. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową w pierwszym roku życia.

Rozmnażanie najlepiej pozostawić doświadczonym hodowcom, ponieważ samica łatwo ulega wyczerpaniu.

GODY I KOPULACJA

W dobrych warunkach gatunek może rozmnażać się przez cały rok, a samica może składać zniesienie co miesiąc lub co dwa miesiące. To ją bardzo wyniszcza: wapń i tłuszcz idą na jaja, a samica może zachorować na chorobę kości i mieć problemy ze składaniem jaj. Dlatego rozdzielaj zwierzęta między zniesieniami, żeby samica mogła się zregenerować i przybrać na wadze.

Samiec jest gwałtowny podczas kopulacji i może uszkodzić grzebień i kark samicy, więc rany muszą mieć czas się zagoić. Samica trzymana sama również może składać jaja, a gatunek jest jedyną agamą, u której potwierdzono partenogenezę: pojedyncze jaja samicy bez samca dały zdolne do życia młode.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Zniesienie liczy 5-18 jaj, najczęściej 10-18. Samica niechętnie składa jaja, gdy w pobliżu jest samiec, ponieważ odbiera on jej uniesiony ogon jako zaproszenie i próbuje kopulować. Dlatego przenieś samicę w ciąży do osobnego pojemnika z 15-30 cm ciepłej, wilgotnej ziemi, w którym może godzinami kopać, zanim wybierze miejsce.

W naturze jaja są składane na piaszczystych brzegach rzek pod koniec suchej zimy.

INKUBACJA

Po złożeniu ostrożnie wykop jaja i umieść je w wilgotnym wermikulicie tak, aby górna połowa jaja była odsłonięta. Temperatura powinna być stabilna i wynosić 29-31 °C, a wilgotność powietrza 70-80 %. Poniżej 65 % jaja mogą się zapadać, a wahania temperatury powodują wady rozwojowe i obumieranie młodych.

Wyklucie następuje po ok. 60-75 dniach.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą ok. 5 cm od pyska do kloaki i do ok. 20 cm całkowitej długości, a biegać potrafią od razu. Zostaw je w inkubatorze na około godzinę, żeby wchłonęły resztę żółtka. Zaczynają jeść po ok. trzech dniach.

Trzymaj młode w wilgotnym, ciepłym terrarium z miejscem do wygrzewania, UVB, częścią wodną i wieloma kryjówkami. Podawaj codziennie małe świerszcze oprószone wapniem. Najszybciej rosną między 5. miesiącem a 1. rokiem życia. Młode mogą na początku mieszkać razem, ale trzeba je rozdzielić, jeśli stają się agresywne.

Zdrowie i częste błędy

Większość chorób wynika z błędów w utrzymaniu. Typowe problemy to:

- Urazy pyska i szczęki, gdy zwierzę wpada na szkło lub mieszka w zbyt małym terrarium. Mogą prowadzić do zapalenia jamy ustnej i utraty kości szczęki.
- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości UVB, wapnia i ciepła.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt niskich temperaturach i stresie.
- Pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u zwierząt z odłowu. Zleć badanie kału, gdy zwierzę jest nowe.

- Ropnie po urazach i ugryzieniach.
- U samic: niezłożone jaja oraz jajniki, w których dojrzałe pęcherzyki pozostają, nie odrywając się (zastój pęcherzykowy). To jedna z najczęstszych chorób układu rozrodczego u tego gatunku i zwykle wymaga operacji. Objawy to brak apetytu, ospałość i wzdęty brzuch.
- Wychudzenie u samic, które zbyt często składają jaja.

Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę przestaje jeść, ma obrzęki szczęki lub kończyn, problemy z oddychaniem lub rany, które się nie goją.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.